

2268

241

0-27

1894

241

0-27

ԿՈՅՐ ԴԱՒԻԹ

Գ Ր Ե Ց

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԱԼԼԱՀԱՊԱՏ ՔԱՂԱՔԸ ԱՇԽԱՏՈՂ

ՊԱՏ. ՏԵՆՆԻՍ ՕԶՊՈՐՆ

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک ۱۶ شوال ۱۳۱۱ و ۱۰ نیسان ۳۱۰
تاریخی و ۵۴ نومروی رخصتنامه سیله نشر اولتشدر

مصارفی آمریقان مسیوز شرکتی طرفندن تسویه اولنهرق طبع اولتشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

1894 2001

2010

ԿՈՅՐ ԴԱՒԻԹ

—>>>00<<<—

Գրեց Հնդկաստանի Ալլահապատ քաղաքը
աշխատող

ՊԱՏ. ՏԷՆՆԻՍ ՕՋՊՕՐՆ

—————>>>>>>>><<<<<<<<—————

60598-ահ

3658-73

Կոյր Դավիթ մենէ բաժնուեցաւ: Կատարեալ տեսութեան և մնայուն գոհունակութեան պայծառ օրուան մէջ փոխադրուեցաւ:
Ո՞վ էր Կոյր Դավիթ:

Ձնա ճանչցողները երբեք պիտի չմոռնան զինք: Նա էր գոհար մը կռապաշտութեան ցեխին մէջէն առնուած. լուացուած, յըղկուած և ընտիր փայլով գեղեցկացած. և հիմա երկնաւոր Թագաւորը կը փառաւորէ: Այս նկարագրութիւնը կը գրեմք զինք չճանչցողներուն համար, յուսալով որ խրախուսուին և քրիստոնէական կենաց մէջ աւելի եււանդով աշխատին:

1879ի սկիզբները ինձ եկաւ Ալլահապատի մէջ գեռահաս Հնդիկ մը, բոլորովին կոյր: Կը թուէր տասնեութ կամ տասնեինն տարեկան: Իւր երեսին մորթը աւրուած էր ծաղիկէն երբ շատ փոքր էր, և կատարեւապէս աշա-

զուրկ եղած էր։ Միաբը չէր դար թէ ի՛նչ է լոյսը։ Կարօտ էր և մէկը չունէր որ օգնէր իրեն, այնպէս որ իւր պիտոյքը հոգալէ ետեւ Յիսուսը քարոզեցինք անոր։ Ըսաւ թէ ի րաճ֊
փութանա իւր տան մէջ լսած էր Անոր վրայ և կը փափաքէր աւելի ծանօթանալ Անոր։ Սըր֊
տանց ընդունեց խօսքը, և յայտնի էր թէ Լոյսը սկսած էր իւր հոգւոյն վրայ ճառագայթել։ Քանի մը օրուան մէջ դարձի եկաւ, և իւր ամբողջ երեսը աննկարագրելի խնդութեամբ կը փայլէր։ Մկրտեցինք զնա 1879, Յունիս 4ին, և իւր խնդրանօք Դաւիթ դրինք անունը։

Դաւիթ գանձ մը գտած էր, և կը ցնծար անոր համար։ Փրկութեան աւետարանը ա֊
նոր մասնաւոր ուրախութիւն մը տուաւ։ Նա էր ճառագայթող երջանկութեան հըրաշք մը։ Երեսը, ձայնը, ժպիտը, բոլորն ալ ուրախութիւն կը ցոլացնէին։ Այս ա֊
ռաջին բանն էր որ կը զարնէր ամենուն աչքին։ Մարդ կը մեղքնար տեսներով այն խեղճ և տեսութենէ զրկուած Դաւիթը. նա կը տեսնէր միայն զուարթութեան և ցնծութեան առիթներ։ Բանի մը կարօտութիւն չէր զգար։ Եւ յայտնի էր պատճառը։ Անկեղծ վստա֊
հութիւն, մանկան մը պարզ վստահութիւնն ունէր և իւր Հայրը կը գնահատէր զայն և ա֊
նոր համեմատ կը փոխարինէր անոր։

Դաւիթ հաղորդութեան անդամ եղաւ և ուստի շատ ուրախ էր։ Անյազ փափաք ունէր դասի և աղօթքի ժողովներու։ “Ձեներ

կրնար չխօսիլ” կ’ըսէր։ Շատ կը խօսէր բայց ձանձրոյթ չէր տար. կը սիրէր իւր Տիրոջ բա֊
րութեան վրայ խօսիլ։ Պայծառ և անձկոտ դէմքով, ցնծալի ձայնով Տէրոջը գեղեցկու֊
թիւնը կը պատմէր։ Ով որ անկէ կը լսէր չէր կրնար չզգածուիլ, և շատեր լսին ուրախու֊
թենէ կ’արտասուէին մինչ աշաղուրկ սուրբը իր “փորձառութիւնը” կը պատմէր։ Ժողովին ներկայ գտնուողն անոր պատմածը լսելէ ետեւ ինքնաբերաբար կը գոչէր “Փառք Աստուծոյ,” և կարծես թէ ժողովը թեւեր կ’առնէր և Աստուծոյ գահին աւելի մօտ կը սաւառնէր։

“Եղբայր Օղպօրն, ժողովը ո՛ւր է այս իրիկուն։” Անոր ըսին որ քիչ մը հեռին էր, քաղաքին արուարձանաց մէջ։ Անշուշտ հոն չէր կրնար երթալ։ Սակայն, բոլոր միւսներէն առաջ անցած էր և մեծ ցնծութեամբ կը վազէր,—երջանիկ, ակնկալու և յուսալից։ “Ի՛նչպէս հոս եկար, Դաւիթ։”

“Քալելով անշուշտ,” ամենէն զուարթ խընդումով որ երբեք այս աշխարհին տրտմութիւնը ընդհատած է։

“Անշուշտ։” Մենք կը հիանանք, սակայն ինք պարզապէս իւր Հօր կ’ապաւինի և Անկէ առաջնորդուելուն համար կը ցնծայ։ Բնաղդում, խելք կը կոչես զայն. ինք այսպիսի գաղափար չունի։ Տեսած եմ անոր դաշտերէ, խրամներէ անցնիլը, փողոցէ փողոց երթալը, ուշագրաւ ճշգրութեամբ փոսերէ և ծառերէ զգուշանալով և երբեք արկածի

չհանդիպելով: Երբեմն անշարժ կենալով, տա-
րակուսելով թէ արդեօք հողաբլուրի մը կամ
ժայռի մը մօտ է, կարճ գաւազանով մը իւր
կուշտին կը զարնէ, մինչ լրջութեամբ միտ կը
դնէ ձայնի մը զոր միայն իւր աւանջը կրնայ
լսել:

“Ոհ,” կ'ըսէ, իւր երեսը կը պայծառա-
նայ և կը սկսի քաշել արագ քայլերով, հողա-
բլուրներէ և մացառներէ զգուշանալով, ցնծու-
թեամբ ցատկերով այնչափ ապահովութեամբ
իբր թէ քարայտակի վրայ ըլլար:

Դաւիթ շատ կը սիրէր Աստուծոյ խօսքը:
Կու գար իւր “օրական բաժինը” լսելու, և կը
նստէր բոլորովին փայլուն դէմքով մինչ Հօրը
պատգամը կը կարդացուէր: Երբ գլուխը կ'ա-
ւարտէր, Դաւիթ փափաքով կ'ըսէր, “Բիշ մըն
ալ չե՞ս կարդար:” Օր մը, անսովոր հաճոյքով
իւր բաժինը ընդունելէ ետքը, հոն կը դե-
գերէր իբր թէ չէր ուզեր անկէ մեկնիլ:

“Եղբայր Սղաօրն—,”

“Հրամայէք, եղբայր Դաւիթ:”

“Եղբայր Օղաօրն, եր-երանի թէ-կարգաւ
գիտնայի.” ըսաւ կցկտուր վանկերով և փա-
փաքով լի և մեղմ ձայնով:

“Խնչո՛ւ, Դաւիթ, սիրելի եղբայր, ի՞նչ
պէս պիտի կրնաս կարդալ, գիտես որ կոյր ես:”

“Ճշմարիտ է ըսածդ,” պատասխանեց ցա-
ւով, “սակայն լսեցի որ կոյրերու համար յա-
տուկ ցցուած գիրերով Սուրբ Գիրքեր կան.
դուն լսած չե՞ս:”

“Այո, անոնց վրայ լսած եմ, և տե-
սած եմ զանոնք, սակայն անոնցմէ չունիմ,
և չեմ գիտեր թէ ո՛ւրկէ կրնանք ձեռք
բերել:”

Վայրկեան մը լռութիւն տիրեց, յետոյ
այնպիսի բնական կերպով և այնպիսի ու-
րախութեամբ որպէս թուշունները կ'երգեն,
ըսաւ,

“Երկնաւոր Հօրս կ'աղօթե՞ս որ այս Աստ-
ուածաշունչներէն քանի մը հատ ինձ շրկէ:”

Շփոթիչ էր այս. այնպէս չէ՞: Ինչո՞ւ այս
կոյրը այսպիսի տարօրինակ խնդիր մը պիտի
ընէր: Բոլորովին այլանդակ խնդիր էր այն:
Դոյզն հաւատքը սովորաբար անխօս է այս-
պիսի պարագայից ներքեւ: Սակայն բարե-
պաշտական խօսքեր կան որ երբեմն այս-
պիսի ստիպողական պարագաներու մէջ
մեզ օգնութեան կը հասնին, և հիմա Աս-
տուծոյ կամաց հպատակութեան, երկիւղած
գոհունակութեան, և այլ բաներու պէտքը
մրմնջեցի:

Դաւիթ բոլոր ըսածիս մտիկ ըրաւ, և իւր
եռանդը երբեք չմարած, և չափէն աւելի
խանդավառութեամբ որ անպատշաճ կը թուէր,
ըսաւ, “Ե՛ս պիտի աղօթեմ:” Իւր սովորական
զուարթութեամբ իւր ճամբան դնաց:

Երկու երեք ամիսներ անցան. Դաւիթ
կու գար և կ'երթար իւր “օրական բաժինը
ընդունելու.” սակայն վերոյիշեալ խօսակցու-
թեան երեք ականարկութիւն չեղաւ: Յուսա-

ցինք թէ կոյր աշակերտը «քաղցր հպատակութեան» դասը սորված էր:

Առաւօտ մը որ սահմանուած էր յիշու-
ղութեան օրացոյցին մէջ նշանակուելու, մինչ
հովուական գործով կը ճամբորդէի, ետիս նա-
յերով տեսայ եղբայր Դաւիթը, որ հաւանօ-
րէն իմ ետեւէս կու գար: Շատ խոշոր քայլերով
կը քալէր և անոր դաւազանին շաչիւնը մաս-
նաւոր շեշտեր ունէր: Անոր դէմքին վրայ
մեծ ցնծութիւն մը կար, և այդ-իւր բազ-
կաց ներքեւ բաւական ծանր ծրար մը կար:
«Եղբայր Օղպօրն», պոռաց սոսկալի բար-
ձր ձայնով և շեշտով:

«Հրամեցէք, ի՞նչ կայ», պատասխանեցի:

«Կեցիր եթէ կը հաճիս», ըսաւ:

«Ի՞նչ կայ, Դաւիթ?»

«Ոհ, ոչինչ, միայն քեզ բան մը ցուցնել
կ'ուզեմ»: Երեւան հանելով ծրարը որ լաթի
մէջ փաթթուած էր, ըսաւ, «Մինչ կը քալէի,
մարդ մը զայս բազուկիս ներքեւ հրեց, և
կ'ուզեմ որ նայիս թէ ի՞նչ կայ մէջը»:

«Ոհ», վստահ եղայ թէ հանդերձեղէնի
նուէր մըն էր զոր տուած էր Դաւիթի ա-
նոր բաղմաթիւ բարեսիրտ բարեկամներէն
մին: Այնպէս որ անհողութեամբ ծրարին
կարերը կտրեցի և բացի զայն, երբ ահա,
Անգղիերէն լեզուաւ Յովհաննու Աւետարան
մը իյրերս յարուսէ զբերով զբերած:

Վայրկեան մը ուրախ եղայ Դաւիթի կոյր
ըլլալուն վրայ: Դարձեալ լուռ կեցաւ: «Քաղցր

հնազանդութեան» նշան էր այս: Վերջապէս
հարցուցի, «Ո՞վ տուաւ զայս?»

«Ձեմ գիտեր», պատասխանեց Դաւիթ:
(Եւ պարտիմ ըսել որ այդ պարգեւը ընողին
անունը մինչեւ այսօր անծանօթ մնացած է):
«Բայց ի՞նչ է այս?»

«Այս — այս — է Յովհաննու Աւետարան
մը, կոյրերու յատուկ գիրերով»:

«Ոհ, փառք Աստուծոյ. գրեթէ երեսու-
հարիւր տարի առաջ ինչ էր: Հիմա եղբայր Օղպօրն,
իմ երկնաւոր Հօրս կ'աղօթե՞ս որ ինձ կար-
գալ սորվեցնէ?»

«Եղբայր Դաւիթ, անշուշտ» Աչքերէն
ծուխի մառախուղը փարատելու նման էր այս:

Այսպէս Դաւիթ աղօթեց և աշխատեցաւ.
և արդէն իսկ Անգղիերէն լաւ խօսելու կա-
րող ըլլալով, շուտով յաջողեցաւ թանկագին
տողերուն վրայ բառեր հեղել: Եթէ առաջ
ուրախ էր, հիմա իւր դէմքին վրայ բոլորո-
վին ցնծութիւն կը փայլէր: Հանքը ամբողջ-
ովին իւր ձեռքն էր, և երբ ուզէր կրնար ան-
կէ հանել ընտիր մետաղները:

«Օղպօրն եղբայր, հիմա կարող պիտի ըլ-
լամ քեզի հետ մէկտեղ քարոզել»:

Եւ փողոցին մէջ մէկտեղ կանգնեցանք,
Դաւիթ և ես, և կոյր ընթերցողը մեծ ամ-
բոխ մը հրապուրեց, և եթէ չէր քարոզեր,
իւր փորձառութիւնը կը պատմէր:

Սակայն այս լիովին չգոհացուց զԴաւիթ:
Գիւրքը շատ մեծ էր. և ստիպուած էր մէկ

ձեռքով զայն բռնել և միւս ձեռքին մատերովը գիրերը շօշափել: “Կը տեսնէք որ երբեմն տեղը կը կորսնցնեմ: Երանի թէ բան մը ունենայի որով գիրքը բռնէի, որպէս զի կարող ըլլայի երկու ձեռքս ալ գործածել:”

Քանի մը օրէն ետքը Դաւիթ երեւցաւ իւր վիզէն տարօրինակ բան մը կախուած: “Ի՞նչ է այս, Դաւիթ,” հարցունքինը սոսկմամբ:

“Ա՛յս,” պատասխանեց կոյր աշակերտը, մեր բթամտութեան վրայ քիչ մը զարմացած, “Այս է առկախեալ գրքակալ մը Աւետարանիս համար: Նայեցէք, ի՞նչ լաւ գործ կը տեսնէ:” Ասոր վրայ իւր վիզին անցրնելով զայն, և իւր թանկագին Աստուածաշունչը ահապա խնամով գիրերը շօշափեց, և մինչ իւր ծաղկախոտէ աւրուած գէմքը վեր դարձաւ սիրալիր յարգանաց արտայայտութեամբ մը, բառերը երբեք աւելի սրբազան թուած չէին քան մինչ կը կարդար սրտաշարժ չեղտերով:

“Սիրտերնիդ չխռովի. Աստուծոյ հաւատացէք, ինծի ալ հաւատացէք: Իմ Հօրս տունը շատ բնակարաններ կան, ապա թէ ոչ ես ձեզի պիտի ըսէի: Հիմա կ'երթամ և ձեզի տեղ կը պատրաստեմ:”

“Այս Դաւիթը ձեր թոշակ ընդունող հետեւողներէն մին չէ՞,” թերեւս ըսէ մէկը:

Արդարեւ ոչ. ոչ թէ միսիոնարներէն թուշակ ընդունող հետեւող մը, այլ ինքնին փոքր միսիոնարական ընկերութիւն մը:

Մինչ Ալահապատի մէջ մեր քովն էր, ահոր յաճախ կ'ըսէինք, “Եղբայր Դաւիթ, եկուր և մեզի հետ բնակէ: Մեր սեղանին շուրջ քեզի տեղ կայ. ահա քեզի սենեակ մը որուն մէջ կրնաս բնակիլ:” Այսպէս կ'ըսէին նաեւ շատ ուրիշ քրիստոնեայ բարեկամներ:

“Շատ չնորհակալ եմ,” կ'ըսէր Դաւիթ ճամբրիտ երախտագիտութեամբ, “սակայն կ'ուզեմ որ իմ ապրուստիս համար ե՞ս աշխատիմ, եթէ կրնամ:”

“Ի՞նչ կրնաս ընել, Դաւիթ:”

“Քիչ բան,” պատասխանեց, “սակայն կըրնամ ֆոֆա ֆաշի և ըլլալ ֆոֆա ֆաշի մը:”

Ընթերցողաց ծանօթացնելու համար թէ ինչ ըսել է ֆոֆա, պէտք է ըսեմ որ ի Հընդ-կաստան երկար տաք ամիսներուն մէջ, ամէն տան իւրաքանչիւր սենեակ ունի առկա հողմահար մը կամ ֆոֆա մը: Այս է սովորաբար ծանր գլանաձեւ կաղմած մը կամ շրջանակ կտաւով պատած, որմէ լայն ծոպ մը վար կ'իջնէ, և որ սենեակի մը մէջ կախուած է: Այս համահարը կամ ֆոֆան գիշեր ցորեկ շարժման մէջ կը դնեն սովորաբար երկու մարդիկ որ ֆոֆա ֆաշի կը կոչուին: Յիրաւի շատ դժուար գործ է այս ծանր մեքենաները շարժման մէջ պահել. սակայն զանոնք քաջող դժբաղդ մարդը աւելի կը տանջուի սենեակին մէջ գտնուող և տաքութենէն նեղուող մարդուն բիրտ խօսքերէն: Գոնէ

այս պարագային ներքեւ նեղուելու մէջ հա-
ղորդ են անոնք, բայց առանց իրարու հա-
մակերելու:

“Դաւիթ, փռնիք քաջելու այս գործը դրժ-
ուար գործ է, և կը վախնամ որ քու ոյժէդ
վեր է:”

“Այդ իրաւ է,” պատասխանեց Դաւիթ,
վարանելով, “սակայն կրնամ ընել զայն, ե-
թէ միայն—միայն կարող ըլլամ քաջել եր-
գելով:”

“Քաջել երգելով:” Գիտէինք որ Դաւիթ
կրնար երգել. և հանգիպած էինք երգող
ուխտաւորներու, սակայն երգող փռնիք Կաշի
տեսած չէինք:

“Այո, եղբայր Օղպօրն, եթէ քրիստոնեայ
ընտանիքի մը մէջ գործ գտնեմ, իմ երգե-
լուս պիտի չառարկեն, այնպէս չէ: Երկնաւոր
Հօրմէն պիտի խնդրեմ որ այսպիսի ընտանի-
քի մը առաջնորդէ զիս:

Փորձառութիւնը մեզի սորվեցուցած էր
եղբայր Դաւիթի առաջարկութեանց վրայ
չկասկածիլ, երբ աղօթքի և հաւատքի կը վե-
րաբերէին, այնպէս որ բան մը չըսինք. և
չատ չլարմացանք երբ տեսանք որ իրապէս
հաստատուեցաւ, քանի մը օր յետոյ, քրիս-
տոնեայ ազնիւ ընտանիքի մը մէջ իբրեւ փռնիք
Կաշի: Ամառուան տար առաւօտ մը կանուխ,
այդ տան սոցեւորութիւն տուինք, և հոն իրաւամբ,
ճեմելիքին մէջ, ձեռքը չուան մը առած, կայ-

նած էր ինքնօգնութեան այս առաքելալը և ետ
և յառաջ ճօճելով փռնիք կը քաշէր, գլխէն
մինչեւ ոտքը քրտինք կը վազէր, յոգնած էր
սակայն զուարթ, իւր աշխատութիւնը ոգե-
ւորելով երգով, զոր կ'երգէր ի սրտէ,

“Այնպէս անոյշ անուն չկայ,
Ձրկայ այնպէս սիրուն մը,
Ինչպէս ծնանելէն առաջ
Փրկչին տրուած անունը:”

Քարոզ: Այո, շատ ազդու և շինիչ քա-
րոզներ լած ենք, սակայն երբեք չենք լած
քարոզ մը որ մեզ աւելի ազդած ըլլայ քան
զայս որ երգով կը քարոզուէր յունիսի այն
նեղիչ առաւօտը այդ կոյր աշակերտէն որ
ամենեւին չէր գիտեր թէ ունկնդիր ունէր:
Ծենք ուրախացանք որ կը վերաբերէինք այն
ընտանիքին որուն մէջ նա կը թուէր թէ տե-
ղաւորուած էր սիրելի զաւակի մը նման:

Եւ այս աշխատութեան համար կ'ընդու-
նէր ամիսը միայն չորս բուրի (գրեթէ երկու
մէճիտիցէ): Հարո՛ւստ Դաւիթ, յիշաւի հա-
րուստ էր. և շատ պայծառ էր այն օրը երբ
իւր այս քրտինքով վաստկած վարձքը ընդու-
նեց: Կլնա անոր գանձապետն էր: “Քոյր Օղ-
պօրն,” ըսաւ օր մը, գոհունակութեամբ փայ-
լող դէմքով, մինչ չորս բուրիները իւր ափին
մէջ բռնած էր, “Քոյր Օղպօրն, կ'ուզեմ որ
այս բուրիներէն մէկն առնես, և—”

“Քեզի համար պահեմ, Դաւիթ, մինչեւ որ պէտք ունենաս անոնց:”

“Ո՛հ, Քոյր Օղպօրն. կ'ուզեմ որ Միսիոնարական ընկերութեան տըռի, և Գրքո՞ւն Սէրաբան զրկելու համար անոնց սր զո՞րէ էն անկէ:”

Խորհեցէք ասոր վրայ, ո՛վ հարուստ արք և կանայք, որ կը դաւանիք թէ Քրիստոսի աշակերտներն էք. նայեցէք այս կոյր, դարձի եկող Հնդկին, որ իւր երկու մէծիտի ամսական թոշակին մէկ չորրորդը կը նուիրէ Աւետարանին տարածման. և յետոյ ձեր անհուն նապէս բարձրագոյն առանձնաշնորհութիւններուն վրայ նայելով լաւ մը քննեցէք ձեր նուէրները, և խնդրեցէք Աստուծոյ որ ձեզ ցուցնէ թէ ինչ է ձեր պարտականութեանց չափը իբրև Քրիստոսի հետեւողներ: Ո՛հ, քաջ սիրտ, երբ Քրիստոսի Եկեղեցին քու տուածիդ չափ Աստուծոյ նուէր տայ, անցեալ տասնեւինն դարերուն բազմոցս կրկնուած աղօթքին արձագանգը ա՛լ պիտի չսուի, “Քու թագաւորութիւնդ դայ,” այլ փրկեալ աշխարհի մը վրայ նայելով պիտի դադրի ծնրագրելէ և պիտի երգէ Յայտնութեան գիրքին մէջ գըտնուող երգը, “Աշխարհիս թագաւորութիւնները մեր Տէրօջը և իւր Օծեալինը եղան:”

Դաւիթ միսիոնար մըն էր: “Եղբայր Օղպօրն, կ'ուզեմ պտոյտ մը ընել, եթէ հրաման կուտայք:”

“Պտոյտ մը:” Կը կարծէինք թէ մեր եղբայրը բաւական մարմնամարդ կ'ընէր քա-

ղաքին և անոր արուարձաններուն մէջ պտըտելով:

“Ըսել կ'ուզեմ թէ կը փափաքիմ իմ նախկին բնակավայրիս և բարեկամացս այցելութիւն մը տալ, եթէ ինձ քանի մը ամիս արձակուրդ տաք:”

“Անշուշտ, Դաւիթ. սակայն կրնա՞ս առանձիլ ճամբորդել, և այսչափ երկար (առնուազն երեք հարիւր յիսուն մղոն) ճամբորդութեան հարկաւոր պիտոյքը հետդ տանիլ:”

Իւր զուարթ դէմքին վրայ կը տեսնուէր այնպիսի բան մը որ անհանգիստ կ'ընէր զիս:

“Կրնամ քալելով հոն երթալ եւ ետ դառնալ, և բոլոր ճամբորդութեանս միջոցին երգել և քարոզել, և իմ Հայրս պիտի հօգայ բոլոր պիտոյքս:”

Պարզ և բաւական չէ՞ր այս Դաւիթ ճամբայ ելաւ ընել իւր առաջին միսիոնարական շրջանը, ըստ կարի Աւետարանին մէջ պատուիրուած կերպովը: “Ո՛չ քսակ, ոչ պարկ և կօշիկներ, և ոչ կրկին հանդերձ:” Իւր միակ բեռն էր այն ծրարը որ կը պարունակէր “Հօրը գիրքը:” Իբր չորս ամսէ ի վեր մեկնած էր. առտու մը անոր զուարթ փայլուն դէմքը մեզ բարեւեց այնչափ ցնծութեամբ և պարզութեամբ որ իբր թէ միայն ժամ մը բացակայ եղած ըլլար մեզմէ:

Դաւիթի միսիոնարական պտոյտին տեղեկագրութիւնը կրնար գիրք մը լեցնել: Ճամբուն վրայ գիւղէ գիւղ դացած, երգած,

կարգացած և քարոզած էր: Բանի մը կա-
րօտ չէր եղած. կերակրուած և խնամուած
էր. կէս օրէն առաջ քալելով, իրիկունը քա-
րոզելով, գիշերը հանգչելով իւր առջի բնա-
կավայրը հասած էր, և հոն կեցաւ գրեթէ
ամիս մը, իւր բարեկամաց պատմելով թէ Տէ-
րը ի՞նչ մեծ բաներ ըրած էր իրեն: Ունի
հաւատացին, այլք չհաւատացին. այդ աչ-
խատութեան և վկայութեան օրերուն պատ-
մութիւնը միայն յաւիտենականութեան մէջ
կրնայ յայտնուիլ:

Նեղութիւն ալ կրած էր. ոչ թէ կարօ-
տութենէ, այլ՝ հալածանքէ: Սակայն այս մա-
սին նա կը լռէր, և անոր զուարթ գէմքը և
յայտնի ցնծութիւնը տեսնելով մարդ չէր ը-
սեր թէ վիշտ և չքաւորութիւն կրած էր նա:
Դաւիթ էր հոգեւոր վաճառական մը, որ գի-
տէր իւր ընտիր ապրանքները պատուհանին
առջեւ հրապուրիչ կերպով ի ցոյց դնել: Ողոր-
մելի խանութպանութիւն, և մանաւանդ ու-
ղորմելի ֆրիստօնէութիւն է մեր զոհողու-
թիւնները և ցաւերը ի ցոյց դնել, և յետոյ
արցունքով երգել,

“Ոհ, թէ կարող ես ըլլայի
Փրկչին փառացն անչափելի
Մէկ մասն միայն պատմել:”

Դաւիթ ի ցոյց կը դնէր միայն պայծառ և
շողշողուն ապրանքներ, և, յերաւի, եթէ ի-

րեն հարցուէր, քեզի պիտի ըսէր թէ ի տես
դնելու ուրիշ բան չունէր: Վիշտ և տխրու-
թիւն հեռի էին անկէ:

Մարդասէր բարեկամ մը Դաւիթի հա-
մար գրեց գեղեցիկ տողեր, որոց համար
խորին երախտագիտութիւն յայտնեց նա:

Նա մեղմիւ և զգացմամբ կ'երգէր զա-
նոնք, սակայն իւր զուարթ գէմքը կը ժխտէր
առաջին երկու տուններուն տխուր ողբը, մինչ
զարմանալի կերպով կը շեշտէր վերջնոյն փառքը:

Սոս առաջինն էր այն բաղում միսիոնա-
րական շրջաններէն, զորս մեր եղբայրն ընել
ձեռնարկեց. արդարեւ, իւր շրջանները եր-
թալով աւելի կ'ընդարձակուէին: Ուր որ
կ'երթար, վիշտ և տառապանք միշտ իւր հա-
մակրութիւնը կը հրաւիրէին, և ի՞նչ ուտելիք և
հանգստութիւն որ կը վայելէր, իւր շուրջը եղող
կարօտեալներուն ալ ձրիաբար կը հաղորդէր:
Մասնաւոր համակրութիւն կը զգար աղքատ
և բնակարանէ զուրկ կոյրերուն որոնցմէ շատ
կը գտնուին Հնդկաստանի քաղաքաց մէջ, բո-
լորովին լքեալ և չքաւոր, հոգեւորապէս խա-
ւարեալ և երբեմն վաղքով բոլորովին ապա-
կանեալ են: Փոյթ չէր որչափ քիչ ըլլային, կ'աչ-
խատէր մէկտեղ բերել զանոնք, անոնց ծառա-
յութիւն ընել, անոնց կարգաւ և քարոզել,
կարդալ սորվեցնել, և որոշակի արթնաց-
նորդել զանոնք Սնոր որ անոնց քաղաքաց
բարեկամ, կոյրերուն լոյս և օգնութիւն բաներ
համար ունէր անյադ տեսնել, և քուրթ փառք

սիրութիւն: Միթէ ասկէ աւելի Քրիստոսի հաճելի բան կրնա՞յ ըլլալ:

Դաւիթ ունեցաւ շատ վհատութիւններ: Չունէր ապրուստի միջոց. և այս ընթացքով ունեցաւ քիչ բարեկամներ և աւելի քիչ համակրողներ: Սակայն լաւ աշակերտութիւն ըրած էր վստահութեան դպրոցին մէջ, և քաջ գիտէր թէ ապրուստի մասին ապաւէն ունէր իւր Երկնաւոր Հայրը: Գլխաւոր դժուարութիւնն էր շահագրգռութիւն և բաղձանք արթնցնել նոյն իսկ կարօտ եղողներուն մէջ, որ էին կասկածոտ և նենգամիտ, աւելի սովորած թափառաշրջիկ և դատարկապորտ կեանքի, և փողոցներու մէջ մուրալու և գողութիւն ընելու տարօրինակ այլ անյաղթելի հակամիտութեամբ: Աշխարհիս մէջ ամենէն դժուար բանն է այսպիսիներու սորվեցնել հաստատուն տեղ մը բնակիլ, թէպէտ ապրուստի և հանգստութեան խոստմամբ: Դաւիթ ձեռնարկեց այս բանին ճապարկոր քաղաքին մէջ, և անոր նուիրեց իւր մնացեալ տարիներուն բոլոր ոյժը: Աշխատեցաւ իւր սովորական եռանդով և կորովով: Այս գործին համար Աստուածաշունչի ինկերութիւնը անոր փորը նպաստ մը կ'ընէր. սակայն իւր Երկնաւոր Հայրը անոր բոլոր պէտքերը կը հոգար. Շաբաթունակ աղքատներուն և նեղեալներուն այցելութիւնտարով, կոյրերուն կարդալով, քարոզելով և կարդալ սորվեցնելով անոնց որ կամք և յարմարութիւն ունէին, Դաւիթ գթութեան

հրեշտակ մըն էր զինք շրջապատող վշտացեալներուն բազմութեան մէջ: Իւր փայլուն դէմքը, իւր ազդու խօսքերը, իւր անձնուրաց կեանքը, որ նշան էին թէ Սուրբ Հոգին կը գործէր անոր մէջ, յանձնարարականներ էին իւր քաբողած աւետարանին:

Անոր բարեսիրտ և եռանդուն հովիւր, Պատ. Մ. Թինտէյլ, ճապարկորացի, այսպէս կը գրէ անոր վերջին աւուրց բարեպաշտութեան և յաղթութեան վրայ.

«Վերջին աստիճան եռանդուն էր իւր գործին մէջ, ցերեկ և գիշեր անխտիր դուրս կ'ելլէր, իւր Տէրոջ գործը յառաջ տանելու: Յիրաւի, անոր անյաղթելի եռանդն էր որ իւր մահը փութացուց: 1888 Մեպտեմբերի ժամանակները նա սկսաւ զգալ առաջին ախտանիշներն այն անգութ հիւանդութեան որ վերջապէս զնա վերցուց աշխարհէս: Օր մը, մինչ սաստիկ աշխատած էր, բոլորովին թրջեցաւ տեղատարափ անձրեւի փոթորկի մը բռնուելով, և սաստիկ պաղ առաւ: Իւր թոքերը ծանրապէս մնասուեցան, և ստիպուեցաւ իւր սիրելի գործէն հրաժարիլ: Յաճախ կը տեսնէի զնա, և իւր երևոյթէն յայտնի էր որ ա՛լ պիտի չքարոզէր. ըսի իրեն, — 'Նշբայր, դիցուք թէ Յիսուս քեզ ըսէր, Դաւիթ, այս աշխարհէս բաժնուելու ես, քեզի պէտք ունիմ, վեր ելի՛ր. պատրաստ ես՝ Անմիջապէս պատասխանեց, — 'Եթէ Տէրը կ'ուզէ որ հոս գործեմ, Ամէն. եթէ կ'ուզէ որ հոն վե-

րը զինք փառաբանեմ, Ամէն:՝ Հիւանդու-
թենէն չարչարուած ժամանակ իւր ցուցած
համբերութիւնը նշանաւոր էր, և աստուա-
ծային կամաց հպատակութիւնը և հաստատ
հաւատքը վսեմ էին:

“Իւր մահուանէն իբր շաբաթ մը առաջ
քիչ մը ստակ տուի անոր, և պատմեցի Ամե-
րիկա բնակող այն բարեսիրտ բարեկամաց
վրայ որ զրկեր էին այն ստակը: Շատ ուրա-
խացաւ և ըսաւ, ‘Ըսէ անոնց թէ ո՛րչափ ե-
րախտապարտ եմ:’ Ըսի, ‘Դաւիթ, եղբայր
Օղպօրն կ’ըսէ թէ Ամերիկացիք ըսին որ ու-
րախ պիտի ըլլան եթէ քեզ տեսնեն:’ Այո՛,
պատասխանեց մահամերձ Հնդիկը, ‘Ես ալ
կ’ուզեմ՝ Ամերիկա երթալ և հոն գտնուող
անապաշխար անձանց քարոզել, սակայն
չայրս ինձ պէտք ունի երկինքը:’ Ըսէ անոնց,
յետոյ ըսաւ, ‘Թէ իրենց ըրած մարդասիրա-
կան օգնութեան համար շնորհակալ եմ:’

“Մինչեւ վերջը խելքը վրան էր, և իւր վեր-
ջին շունչով Յիսուսի ներկայութեան և զօրու-
թեան վկայութիւն տուաւ: Խաղաղութեամբ
ննջեց 1889 Յունուար 3ին:”

Այսպէս ապրեցաւ, աշխատեցաւ և յաղ-
թանակեց եղբայր Դաւիթ, ֆրիստօսի խո-
նարհ ծառան, կռապաշտութեան ցեխէն ա-
ղատուած անհուն շնորհքովն այն Օրհնեալ
Փրկչին որ անոր համար խաչին վրայ մեռաւ:
Կոյր էր նա, և սակայն հեռատես, աղքատ
և սակայն շատերը հարուստ ըրաւ:

Վայրկեան մը կանգ առնունք և փառա-
ւորենք այն շնորհքը որ այս խեղճ և խաւար-
եալ Հնդիկին կեանքը լուսաւորեց և հոգին
գեղեցկացուց, յետոյ անկեղծութեամբ և ա-
ղօթքով քննենք մեր սիրտերը և մեր կեան-
քերը, մենք որ անհամեմատապէս գերազանց
առաւելութեամբ չրջապատեալ ենք, և ջա-
նանք որ անկէ վար չմնանք հպատակու-
թեան և բարեպաշտութեան մէջ հիմա, և
յաւիտենական “վարձքի հատուցման” մէջ,
ի հանդերձելումս:

2268

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0029064

29/11/2018